

KITEKINTŐ

MEK 20. – EPA 10.

Szokatlan összetételű társaság gyűlt össze 2014. november 14-én az Országos Széchényi Könyvtár dísztermében: írók és újságírók, tudósok és oktatók, informatikusok és könyvtárosok, kismamák és nyugdíjasok jöttek el egy születésnapra – még Franciaországból, Svédországból és Braziliából is. Az összetartó kapocs közöttük a Magyar Elektronikus Könyvtár, az alkalom pedig a MEK elindulásának 20. évfordulója volt, mivel 1994 őszén fogalmazódott meg az az *Ajánlás*, ami az első hazai digitális gyűjtemény „alapítólevelének” tekinthető. Az időszaki kiadványok nyilvántartására és megőrzésére létrehozott Elektronikus Periodika Archívum és Adatbázis szintén jubilált idén: az EPA 2004 augusztusában vált önálló különgyűjteménnyé és kapott saját honlapot. A kerek évfordulók alkalmából egy weboldal is készült (mek.oszk.hu/mek20-epa10), melyen végigkövethetjük a két szolgáltatás fejlődését, és érdekes történeteket, idézeteket is olvashatunk.

A MEK ötlete nem sokkal az internet magyarországi megjelenése után merült fel és kezdetben néhány egyetemi könyvtáros magánkezdeményezéseként, a web elterjedése előtti ún. gopher szervereken működött a szolgáltatás. Szervezeti és saját műszaki háttérrel először az Információs Infrastruktúra Fejlesztési Programtól kapott, majd 1999-ben megalakult a Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, és még ugyanebben az évben egy önálló osztály formájában az OSZK-ba került a projekt. A digitalizált vagy eleve digitáli-

A kettős jubileumra készült weboldal

san született, könyvjellegű dokumentumokat gyűjtő MEK (mek.oszk.hu) és a periodikákra szakosodott EPA (epa.oszk.hu) mellé egy harmadik szolgáltatás is társult: a 2007-ben indított Digitális Képtárház (dka.oszk.hu). Mindhárom gyűjtemény alapvetően digitális megőrzéssel, vagyis a valahol már valamilyen digitális formában létező dokumentumok archiválásával foglalkozik, ezt egészítik ki időnként a szponzori, egyesületi, illetve OSZK-s forrásokból célzottan digitalizált tartalmak. A MEK-be például gyakran a szerzőktől vagy a kiadóktól érkeznek a könyvek; emellett a könyvtárosok aktívan gyűjtik a magyar vonatkozású digitális kiadványokat a külföldi intézményi és egyéb honlapokról, valamint a külföldi digitalizáló projektek anyagából. Ezek ellenőrzés és a szükséges javítások után – gyakran többféle formátumba konvertálva – részletes metaadatokkal ellátva kerülnek be a könyvtár állományába. A MEK gyűjteménye minden szempontból nagyon változatos, jól

tükrözi az internet sokféleségét. Tartalmilag a humán területek dominálnak, a több mint 13 ezer tétel között az első három helyen a szépirodalom, a történelem és a vallás/egyház témakör áll.

Az elektronikus könyvtár létrehozói kezdettől fogva a „nyílt hozzáférésben”, vagyis a kultúra és a tudás szabad áramlásának megtermékenyítő erejében hisznek, így valamennyi dokumentum és funkció mindenkinek szabadon használható. Az átlagosan havi 1 milliós látogatásszám mögött sok a fogyatékkal élő és a határon túli magyar, akiknek természetesen könnyebben elérhető egy ilyen virtuális szolgáltatás, mint a hagyományos könyvtár. A vakok, gyengénlátók és mozgáskorlátozottak számára akadálymentes felület is rendelkezésre áll (vmek.oszk.hu), ennek

megújítása lesz a 2015-ös évre tervezett egyik fő feladat. Kiemelt fejlesztési irány továbbá a hordozható olvasóeszközök (e-könyv formátumok, QR-kódok, mobil felületek és alkalmazások), valamint a szemantikus web (XML és RDF metaadatok) világa.

Hogy az internet gyorsan változó közegében épp egy könyvtári szolgáltatás tudott a kezdetek óta fennmaradni és fejlődik még ma is, az annak a jele, hogy bár a művelődés, a tanulás és a tudományos kutatás jelentős változásokon megy át, a könyvtárak által nyújtott információkövetítésre, könnyű visszakereshetőségre, stabilitásra és esélyegyenlőségre továbbra is igény van.

*Drótos László
MEK-Könyvtár*

ÖRÖKZÖLD

Ebben a rovatban olyan írásokat adunk közre, amelyek ugyan nem napjainkban íródtak, de a könyvtáros szakma számára örökre aktuálisak maradnak.

Könyvbecslés, régi könyvek, könyvtárak értékének a megállapítása csak a könyvpiac ingadozó árainak ismerete alapján történhetik, de így is kockázatos vállalkozás. A könyv anyagának: papirosának, borítékának (kötésének) anyagértéke a régi könyv becslésénél a legritkább esetben számít, – a könyv kora, régisége sem irányadó, pedig a legtöbb laikus, akinek 200-300 éves könyve van, gondosan őrzi, hogy ha megszorul, eladásával segíthessen magán. A könyv ritkasága sem mindig érték, mert lehet az a ritka könyv valami hitvány Cicero- vagy Horatius-kiadás, iskolai tankönyv, amely iránt senki

sem érdeklődik, nem tartozik semmiféle gyűjtési körbe. A régi könyv értékét a kereslet, az iránta megnyilvánuló érdeklődés szabja meg. Ha díszesen kiállított, gazdagon illuminált, stílusosan bekötött középkori kódex, vagy Corvina kerül a könyvpiacra, ezek iránt gazdag gyűjtők, állami és magán- könyvtárak részéről nyilvánul meg az érdeklődés, Európában és Amerikában, az érdeklődők egymásra verik az árakat s a könyv százezres, vagy több százezer pengő árón cserélhet gazdát. Ha a piacra kerülő könyv valamely nemzet irodalmának, vagy nyelvének forrásértékű, írott emléke, amely egyetlen vagy kevés példányban